

Мр МИХАЕЛ КАЦМАЈР*
Универзитетска библиотека
Економског факултета, Беч

УДК 027.7 (436.1)

БИБЛИОТЕКЕ КАО ИНФОРМАТИВНИ ЦЕНТРИ

Школство и образовање, наука и технологија, политика и администрација налазе се пред новим захтевима: вишеструк и сложен утицај технолошког развоја, као, на пример, у области мобилне телефоније, условљавају одговорне и далекосежне анализе и резултате. У вези са тим, шансе и могућности такозваног информационог друштва оцењују се као позитивне, те се, свакако, све више долази до закључка да само постојање података није довољно: подаци морају бити преведени у информације, а ове у знање и образовање. Јавним (научним) библиотекама поверен је задатак да кроз процес формирања, одржавања, обогаћивања и стављања фондова на располагање олакшају својим корисницима пут до тражене информације.

Модерне библиотеке: мноштво медија

Реч „библиотека“ потиче из грчког језика и означава *полицу за књиге*, а данас се термин више односи на *зграду* библиотеке. У модерним библиотекама се, ипак, не налазе само књиге, као што на то ближе указује немачка реч *Bücherei* (библиотека), већ и мноштво различитих медија, због чега је, заправо, адекватнија реч „медијатека“. Дакле, све већи број информација излаже се у дигиталној форми, на интернету или на компакт диску – овај део фонда библиотеке означава се као дигитална библиотека. Такође, фон-

* Мр Михаел Кацмајр је стручни референт у одељењу за информације и дигиталну библиотеку UBWW (Michael.katzmayr@wu-wien.ac.at)

ду библиотеке припадају и тонски и видео записи, слике, плакати, рукописи, нотне свеске итд.

Начини истраживања: преко каталога библиотеке...

Централно средство за претраживање фонда библиотеке је каталог библиотеке, који указује на то које се књиге, часописи итд. могу наћи у библиотеци. Данас се у готово свакој библиотеци налазе он-лајн каталози, доступни путем интернета. Каталог обично упућује, између осталог, и на кључну реч, на попис са нормираним речником и описом медија, олакшавајући тиме претраживање у маси података. Ово нормирање и обрада садржаја се у каталозима битно разликује од претраживања путем интернета.

Уколико се, на пример, претражује преко он-лајн каталога Универзитетске библиотеке економског факултета у Бечу (UBWW), помоћу обе нормиране кључне речи „Mobile Telekommunikation“ (мобилна телекомуникација) и „Marktentwicklung“ (развој тржишта), појављује се као резултат, између осталог, наслов књиге „Der Mobilfunkmarkt im Umbruch“ (револуција тржишта мобилне телефоније). Претраживање преко кључне речи „Telekommunikation“ (телекомуникација), „Gesundheit“ (здравство) и „Umweltbelastung“ (загађење животне средине) резултује студију „Nachhaltigkeit in der Telekommunikationsgesellschaft. Die oekosozialen Auswirkungen von Computer, Handy & Co“ („Будућност телекомуникационог друштва. Екосоцијални утицаји рачунара, мобилних телефона итд.“). Оба дела могу да буду позајмљена. За претраживање преко каталога целокупних фондова свих или више научних библиотека на располагању стоје тзв. јединствени каталози, какав је, на пример, каталог Аустријског библиотечког савеза.

Библиотечки каталози прилагођени су, дакле, циљном претраживању фондова појединачних или више библиотека. Када је реч о великим, добро опремљеним библиотекама, као што је UBWW, може се преко података који су унети у каталог добити јасан преглед о жељеној теми, а нарочито је код уџбеника на овај начин олакшан увид у тражену тематику.

... преко књижне базе иодатака...

У каталозима се, ипак, налази само оно што се може наћи у датој библиотеци, јер су каталози оријентисани на фонд библиотеке. Уколико се жели јасан увид у целокупну актуелну књижевност, штампу итд. на одређену тему, онда претраживање базе података по садржају има смисла. То су збирке информација на компакт диску или интернету према одређеним

тематским областима, научним дисциплинама и врстама публикација које библиотеке купују и набављају за своје кориснике. Могућности претраживања и маске за претраживање су сличне као код каталога, али базе података из књижевности омогућавају, ипак, детаљније претраживање према садржини, пошто су обухваћени и прилози из часописа и књига. У каталогима се, по правилу, може претраживати само преко наслова часописа, али не и преко садржине.

Уколико желите да се детаљније информисете о најновијим сазнањима везаним за утицај мобилне телефоније на здравље човека, онда су у бази података на енглеском језику ABI/Inform Pro Quest, између осталог, понуђене следеће кључне речи: „Cellular telephones“ (мобилни телефони) „Public health“ (здравство) и „Cancer“ (рак) за дефинисање упитника за претраживање. Притом се може тачно дефинисати које кључне речи ће се појавити као резултат претраживања и за које време.

Поред претраживања у научним, привредним и стручним часописима, који су оријентисани ка практичној примени, UBWW омогућава такође претраживање штампаних публикација: преко базе података тзв. „Factiva“, која обухвата 9.000 извора (претежно дневних и недељних листова), могу да се прате актуелни извештаји на најразличитије теме из целог света.

... преко пословних информација: статистике и подаци тржишта, предузећа и струке

Поред класичног претраживања на он-лајн каталогу или преко базе података, дигитална библиотека UBWW нуди и пословне информације: у статистичким базама података може се претраживати одабиром одговарајућег индикатора и времена. У GMID – База података о глобалном тржишту – може се пронаћи, на пример, број продатих мобилних телефона као и податак о послатим SMS – порукама у Аустрији последњих година.

Осим тога, могуће је проверити базе података о предузећима, да би се добили подаци о стратегији тржишта и финансијском стању одређене фирме. Такође, извештаји из области струке могу да се претражују у специјалним базама података, при чему су доступни и подаци о развоју, величини и потенцијалима тржишта.

Библиотеке као извори информација

Избор неколико примера из UBWW јасно показује да научне библиотеке све више прерастају у обимне информационе портале са најразличитијим информацијама и врстама медија. Уколико се пође од претпоставке да

библиотеке имају све материјалне потенцијале, онда оне могу да служе као портали за стручно претраживање. Разноврсне информације које су умрежене и доступне у јавним (виртуелним) библиотекама одговарају захтевима модерног друштва. То је битна претпоставка да се од друштва које је само информисано образује друштво богато научним сазнањима.

... Библиотекари – кoмпјешеншна пoмoћ у пpетpаживању

У вези са тим променила се и улога библиотекара: они су све више ту да пруже информације и нису само оријентисани, сходно свом занимању, на формирање и одржавање фондова, већ нуде све већу подршку приликом претраживања. Тако, на пример, у UBWW постоје тзв. инфо-центри, места за пружање информација корисницима, на којима се може добити конкретна помоћ при тражењу одговарајућих података и где се може добити објашњење о начину на који се врши претраживање.

Јавне библиотеке и библиотекари су претпоставка за стицање знања. Једно се, у сваком случају, није променило: уложени труд, дакле избор упитника, његово прецизирање и претраживање; садржинско вредновање информација остаје на корисницима. Истраживати и доносити закључке морате (и можете!), ипак, сами.

Са немачког превеле
Наташа Поповић и Верена Хемерле